

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методики початкової освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»**

Виконала: студентка 2 курсу
РОІ-М21z групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Ясінська Галина

Керівник:
Франчук Тетяна Йосипівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик
початкової освіти

Кам'янець-Подільський – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1. Суть та особливості розвитку інноваційної освіти у початковій школі...	8
1.2. Система компетентнісної освіти в умовах інноваційного розвитку початкової школи.....	18
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИКУ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	29
2.1. Методичні засади формування інноваційного середовища в освітньому процесі початкової школи.....	29
2.2. Інноваційні технології, форми і методи організації освітнього процесу молодших школярів відповідно до нових освітніх стандартів.....	35
РОЗДІЛ III. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	48
3.2. З досвіду використання інноваційних освітніх технологій, форм та методів навчання у початковій школі.....	48
3.2. Результати експериментального дослідження рівня розвитку готовності учнів початкових 3-х класів до інноваційної освітньої діяльності.....	56
3.3. Методичні основи розвитку готовності молодших школярів до інновацій у рамках програми «Я досліджую світ».....	66
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	83

ВСТУП

Об'єктивне прискорення науково-технічного і соціального прогресу, кризові економічні, екологічні, демографічні, політичні та інші явища, до яких відноситься такі виклики останнього часу як пандемія, війна в Україні, неминуче позначаються на системі освіти, загострюють протиріччя і труднощі формування молодого покоління, надто коли йдеться про початкову школу. Традиційні інформаційно-репродуктивні технології організації освітнього процесу виявляються мало ефективними і такими, що не відповідають запитам сучасної дитини.

У науково-методичному збірнику «Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність» за загальною ред. міністра освіти України С. М. Шкарлета зазначається: «Вступ України на шлях інноваційного розвитку економіки зумовив модернізацію всіх галузей, в тому числі й освітньої сфери. Заклади освіти, які впроваджують у свою діяльність інноваційні розробки, активно використовують досягнення науки є рушійною силою для просування інноваційного розвитку та необхідних сутнісних перетворень у системі освіти. Нова українська школа є школою навчання та розвитку компетентностей. Часи змінюються, і освітній процес слід адаптувати до потреб здобувачів освіти. Тому основним, базовим компонентом Національного технопарку з підвищення якості освіти є впровадження в освітній простір компетентнісної освіти, зокрема функціонування оффлайн- та онлайн-ресурсів ціннісних орієнтирів освіти, кардинальне оновлення системи підготовки та супроводу компетентного вчителя для Нової української школи. Розвиток інноваційних технологій стає основою масштабних освітніх реформ, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки»[45, с.5].

Інноваційні процеси в системі початкової освіти запроваджуються та формуються на основі Законів України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

21.02.2018 р. No 87 (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 24.07.2019 р. No 688), розпоряджень Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. No 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 13.12. 2017 р. No 903-р «Про затвердження плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа»; «Про затвердження типових навчальних програм для 1–2 класів закладів загальної середньої освіти» та від 08.10.2019 р. No 1273 «Про затвердження типових освітніх програм для 3–4 класів закладів загальної середньої освіти».

Впровадження Державного стандарту початкової освіти вимагає реалізації принципово нових підходів та інструментів, які ґрунтуються на особистісно орієнтованому та компетентнісному підходах до навчання, з урахуванням природи молодшого школяра, особливостей його розумового та психічного розвитку.

Закономірно, що рівень освіти, її ефективність, відповідність європейським стандартам якості буде залежати від результативності запровадження інноваційних технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, мають адекватний методичний супровід.

Актуальність дослідження зумовлена:

– по-перше, значущістю проблем переходу на нові освітні стандарти початкової школи, активним впровадженням концепції на програми «Нова українська школа», а також перспективами інтеграції у ЄС, а відтак і нагальною потребою приведення у відповідність до їх вимог системи вітчизняної початкової освіти;

– по-друге, необхідністю забезпечення актуальних потреб сучасної особистості у самореалізації у нових соціально-економічних реаліях, починаючи з початкового етапу навчання;

– по-третє низькою динамічністю традиційної освітньої системи, недостатньою сформованістю методичного супроводу упровадження

інновацій в систему початкової освіти загальноосвітніх закладів.

«Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки.

НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Водночас батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння» [40].

Головна мета – створити школу, що відповідала би принципам природо відповідності, відповідала запитам сучасної дитини, слугувала би основою її самореалізації. Отож, умови, які склалися в сучасній освітній системі початкової школи, визначили необхідність вивчення, осмислення та вибору позитивного й продуктивного досвіду вирішення проблем більш інтенсивного та системного оновлення освітньої системи початкової школи, методичного забезпечення процесу.

Незважаючи на значний досвід упровадження інновацій, все ж цей процес набув тотального використання.

Теоретичний і прикладний аспекти інноваційної моделі навчання вже достатньо розроблені та висвітлені в роботах В.Беспалька, В.Лозової, Г.Селевка, О.Пехоти та ін. вітчизняних й зарубіжних педагогів. Водночас, упровадження зазначених технологій у сучасну педагогічну практику відбувається повільно.

Прийняття нової гуманістичної, особистісно-орієнтованої, компетентнісної парадигми освіти потребує підвищення рівня готовності як педагогів початкової школи, так і школярів до формування персоніфікованих освітніх програм, індивідуальних освітніх траєкторій, що потребує адекватного методичного супроводу.

Основним проблемам освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці присвячені роботи Л.Ващенко, Л.Даниленко, П.Дроб'язка, О.Дусавицького, В. Євдокимова, А.Підласого, І. Прокопенка, О.Савченко, Г.Селевка та ін.

Проблеми інноваційних технологій, а також форм та методів організації педагогічного процесу досліджували: Н. Бібік, М.Головань, В.Козій, М.Люмберг, О. Пометун, Л. Пироженко, О.Пехота, Є.Полат, О.Пометун, В.Хименець, О.Янкович та ін.

Автори досліджень доводять, що впровадженням інноваційних освітніх технологій в навчальний процес початкової школи із застосуванням інноваційних технологій, інтерактивних методів навчання не лише сприяє підвищенню якості освітнього процесу, а й посиленню пізнавального інтересу молодших школярів за рахунок його природовідповідності, а відтак і самореалізації особистості молодшого школяра.

Водночас, проблеми забезпечення системності процесу, якості його методичного супроводу, а також спроможності вчителя початкової школи необхідні компетентності для організації освітнього процесу такого рівня залишаються актуальними. Саме тому тема кваліфікаційної роботи визначена у зазначеному ракурсі: **«Інноваційні технології навчання та методичні особливості їх використання у початковій школі».**

Об'єктом дослідження є сучасна система організації освітньої діяльності у початковій школі.

Предметом – основи методичного забезпечення впровадження інноваційних освітніх технологій в освітній процес початкової школи.

Мета дослідження: з'ясувати методичні особливості впровадження інноваційних освітніх технологій в навчальний процес початкової школи на основі нових освітніх стандартів.

Виходячи з мети, визначено такі **завдання** дослідження:

1. З'ясувати сутність інноваційних освітніх технологій, що використовуються в сучасній початковій школі.

2. Проаналізувати теорію і практику впровадження інноваційних освітніх технологій в навчальний процес початкової школи.

3. Дослідити ставлення та рівень готовності до інноваційної діяльності учнів молодших класів та вчителів.

4. Розробити методичні рекомендації щодо оптимізації процесу впровадження інноваційних технологій в початкову школу.

Методи дослідження: метод аналізу наукових джерел з проблеми дослідження; спостереження; анкетування; прогностичні методи; узагальнення незалежних характеристик; аналіз, синтез, алгоритмізація та інші, анкетування, тестування.

Практичними джерелами дипломної роботи слугували результати анкетування та тестування, проведені з учнями Кам'янця-Подільського НВК №14, з вчителями шкіл м. Кам'янця-Подільського, щоденники педагогічної практики студентів (аналізи уроків) та власні спостереження за навчальним процесом в школах.

ВИСНОВКИ

Головна мета переходу на інноваційну систему освіти – створити школу, що відповідала би принципам природо відповідності, відповідала запитам сучасної дитини, слугувала би основою її самореалізації. Отож, умови, які склалися в сучасній освітній системі початкової школи, визначили необхідність вивчення, осмислення та вибору позитивного й продуктивного досвіду вирішення проблем більш інтенсивного та системного оновлення освітньої системи початкової школи, методичного забезпечення процесу.

Інноваційні освітні технології орієнтовані на реалізацію компетентнісного підходу, відповідно до якого у рамках освітнього процесу формується комплекс наскрізних ключових компетентностей відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб. Зазначені цілі досягаються через модернізацію початкової освіти на засадах компетентнісного підходу, концептуальною метою якого є становлення учня як суб'єкта життєдіяльності, здатного до самореалізації, навчання впродовж життя. Загальні висновки орієнтовані на реалізацію поставлених у дослідженні завдань:

1. Інноваційні технології освітньої діяльності молодших школярів різні за своєю суттю та функціональним призначенням, однак вони мають спільну основу – особистісну зорієнтованість, інтерактивність форм взаємодії на рівні «вчитель – учень», «учень – учень».

Загалом інноваційний розвиток школяра початкової школи орієнтований на розвиток десяти ключових компетентностей, визначених у концепції Нової української школи. Компетентність – це інтегральна особливість особистості молодшого школяра, який на основі отриманих знань здатний до діяльності на особистісній основі. У навчальному процесі молодшого школяра закладається основа для формування особистості здатної самостійно вчитися, реалізувати свій потенціал розвитку.

Компетентність визначається як комплекс активних знань, сформованих на їх основі умінь, навичок, якими володіє молодший школяр і

може їх використовувати не за стандартом, а творчо, враховуючи ситуацію, особливості своїх пріоритетів.

2. Відповідно до концепції «Нова українська школа» упроваджується особистісно-орієнтована модель освіти, що базується на принципах дитиноцентризму. У рамках цієї моделі розробляються інноваційні технології з відповідним методичним супроводом щодо їх реалізації.

Суть інноваційних технологій полягає у формуванні позиції дитини як суб'єкта освітнього процесу, який ще з початкової школи вчиться вчитися, зважаючи на свій реальний рівень розвитку, його пріоритети, оскільки це є основою процесу самореалізації.

На міжпредметну природу освітньої діяльності за інноваційними технологіями вказують компетентності, які є наскрізними і визначають здатність школяра до навчання впродовж життя. Тому предметом формування у навчальній діяльності є не лише традиційно знання та вміння, а ставлення та цінності, наскрізні вміння, пов'язані з роботою з інформацією, здатністю до само презентації, ефективної комунікації, здатність керування емоціями, приймати відповідальні рішення тощо.

Результати навчання проектуються як компетентності, які трактуються як здатність молодшого школяра до ефективної життєдіяльності в різних сферах, забезпечення основ для життєтворчості в цілому.

Досить виразно представлені принципи системного підходу до організації освітнього процесу молодших школярів, зокрема принципів органічної єдності педагогічної системи й середовища, яке має бути природо відповідним і сприятливим для самореалізації дитини в освітньому процесі.

3. Зважаючи на те, що у державі розроблена загальна програма поетапного переходу на компетентнісну модель освіти всіх рівнів і закономірно починається вона з молодшої школи, необхідним є усвідомлення того, що вона має рамковий формат і передбачає високий рівень свободи у визначенні індивідуальної траєкторії руху, виборі змістово-технологічного забезпечення перехідного періоду. Це стосується як освітньої системи

початкової школи загалом, так і кожного педагога зокрема.

Тому найвищий потенціал реформ початкової освіти вбачається в: 1) науково обґрунтованій розробці конкретної програми реформ, створенні адекватного освітнього середовища; 2) узгодженості дій, об'єднанні зусиль усіх суб'єктів освітнього процесу в рамках цілісного освітнього середовища; 3) оптимізації методичного забезпечення означеними процесами.

Аналіз сучасної практики використання інноваційних освітніх технологій, форм та методів навчання у початковій школі свідчить про велику кількість системних підходів до оновлення школи як системи, а також організації освітнього процесу.

4. Загалом теоретико-практичний аналіз проблеми, результати проведених експериментальних досліджень дали можливість визначити умови підвищення рівня інноваційної освіти в системі початкової школи:

- підвищення компетентності всіх учасників педагогічного процесу щодо теорії та практики особистісно зорієнтованої освіти, неодмінною умовою реалізації якої є психологічно сприятливе освітнє середовище, що базується на цінностях інноваційної освіти, відповідає потребам та можливостям молодшого школяра;

- активне використання інтерактивних форм та методів організації навчальної діяльності молодших школярів, що передбачають активізацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії його учасників, розвиток форм конструктивної комунікації, різних форм співпраці;

- в системі вивчення якості освітньої діяльності педагога початкової школи, навчального закладу важливе місце приділяти діагностиці та аналізу освітнього процесу за критеріями сприятливості для використання інноваційних освітніх технологій, розвитку інтелектуально потенціалу кожного його суб'єкта;

- активізація дослідницької, проєктної діяльності навчального закладу щодо оптимізації технологій та алгоритмів створення та розвитку інноваційно зорієнтованого освітнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акпинар Л. Е. Інтерактивні технології навчання у початковій школі: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 288 с.
2. Беженар Г., Волинко О. Нові інформаційні технології у навчальному процесі сучасної школи. Директор школи. 2005. 37 (373). С. 14.
3. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: наук.-метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.
4. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті // Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 47-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2015_1_8..
5. Бібік Н. Я досліджую світ. 1 клас : методичний посібник для вчителя. Ч. 1, 1: урок 1-24. Харків : Вид-во «Ранок», 2018. 48 с.
6. Большакова І.О., Пристінська М.С. Я досліджую світ : підруч. інтегр. курсу для 2 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2–х ч.) : Ч.2. Харків : Вид– во «Ранок», 2018. 96 с
7. Бухлова Н. Навчаємо вчитися: діагностика і формування самоосвітньої
8. Гаряча С. А. Формування в учнів ключової компетентності «Уміння вчитися» відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів. Черкаси: ЧОПОПП, 2014. 48 с. URL: <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/363/формування%20в%20учнів%20ключової%20комп..pdf>.
9. Гільберг Т.Г., Тарнавська С.В., Павич Н.Я. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах ЗЗСО на засадах компетентнісного підходу : навч. посіб.. Генеза, 2020. 256 с.
10. Головань М.С. Компетентнісний підхід як методологічна основа вищої професійної освіти. Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ, 2011. Випуск 1. С. 53-59.

11. Головань М.С. Компетенція і компетентність : досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України. 2008. № 3. С. 23-30.
12. Гораш К. Інноваційні підходи до організації навчально-дослідницької діяльності учнів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/3276/1>
13. Грабовська Т.І., Талапканич М.І., Химинець В.В. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи. – Ужгород, 2006. 232 с
14. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
15. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Практикум: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2013. 448 с.
16. Дюкова О.М. Дослідницька діяльність на уроках природознавства в початковій школі. URL : <https://urok-ua.com/doslidnytska-diyalnist-na-urokah-prirodoznavstva-v-pochatkovij-shkoli/>.
17. Закон України Про освіту від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
18. Інноваційний освітній проєкт «Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» на 2022-2027 роки (наказ МОН України від 16 березня 2022 року №245) URL: <https://imzo.gov.ua/osvitni-proekti/innovatsiynuu-osvitniy-proiekt-za-temoiu-stvorennia-modeli-adaptyvnoho-informatsiyno-osvitn-oho-seredovyshcha-pochatkovoi-shkoly-na-2022-2027-roky-nakaz-mon-ukrainy-vid-16-bereznia-2022-roku-245/>
19. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г.Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. 444 с
20. Інтерактивні вправи та ігри. Харків: Вид. група «Основа», 2009. 144 с. (Серія «Адміністратору школи»).
21. Інтерактивні методи навчання в початковій школі URL: <http://prolisok.it-we.net/interaktivni-metodi-navchannya-v-pochatkovij-shkol>.

22. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / упорядн. Стребна О. В., Соценко А. О. Харків: Вид. група «Основа», 2005. 176 с. (Б-ка журн. «Початкове навчання»; Вип. 4(16))

23. Інтерактивні методи навчання. URL: <http://suchasne-navchannya.blogspot.com/2013/11/blog-post.html>.

24. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / автор-упорядник І. І. Дівакова. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 180 с.

25. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: [мет. посібн.] / уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. Київ: А. П. Н., 2002. 136 с.

26. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. авт.-укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. К.: А.П.Н.; 2002, - 136с.

27. Каменєва Н. С. Колектив учнів початкової школи як проблема сучасної педагогічної практики. URL: <http://intkonf.org/kameneva-ns-kolektiv-uchniv-pochatkovoyi-shkoli-yak-problema-suchasnoyi-pedagogichnoyi-praktiki>

28. Кодлюк Я. П. Модернізація підготовки майбутніх учителів початкових класів у контексті вимог Державного стандарту початкової загальної освіти. Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка (серія: педагогічні науки). Кіровоград: РВВ КДПУ, 2013. Вип. 121. Ч. 1. С. 132-136.

29. Кодлюк Я. Суб'єктність молодшого школяра в навчальній діяльності. Початкова школа. 2013. № 1. С. 6-9.

30. Козій В. Дослідницька діяльність учнів початкової школи на уроках природознавства. URL : <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/85-neperervna-pedahohichna-osvita-v-ukrayini-stan-problemy-perspektyvy-2018-r/86-doslidnitska-diyalnist-uchniv-pochatkovoji-shkoli-na-urokakh-prirodoznavstva>.

31. Коломієць М. В. Навчально-дослідницька діяльність дітей молодшого шкільного віку. Завучу. Усе для роботи. 2015. № 9-10. С.25-29.

32. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори. Київ: Радянська школа, 1940. Т. 1: Велика дидактика / під ред. А. А. Красновського. С. 105.

33. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики : Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина та ін. ; К. : К.І.С., 2004. 112 с.

компетентності учнів. –К.: Вид. дім "Шкільний світ": Вид. Л. Галіціна,

34. Концепти Нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати. URL: <http://old.zounb.zp.ua/node/6542>

35. Концепція Нова українська школа URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

36. Ломберг М. В. Формування в учнів початкової школи уміння вчитися як ключової компетентності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2017. 280 с.

37. Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя / Бакка Т. та ін. / за редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. Київ: ЦВП, АУП, 2017. 197 с.

38. Методичні рекомендації щодо викладання у початковій школі у 2016/2017 навчальному році: додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 17.08.2016р. № 1/9-437. URL: <http://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-u-pochatkovij-shkoli-u-2016-2017-navchalnomu-rotsi>

39. Модель адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи URL: <https://imzo.gov.ua/osvitni-proekti/innovatsiynyy-osvitniy-proiekt-za-temoiu-stvorennia-modeli-adaptyvnoho-informatsiyno-osvitnoho-seredovyshcha-pochatkovoi-shkoly-na-2022-2027-roky-nakaz-mon-ukrainy-vid-16-bereznia-2022-roku-245/>.

40. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016. 40 с.

41. Овчарук О.В. Ключові компетентності : європейське бачення. Управління освітою. 2003. № 15-16. С. 6-9.

42. Олена Муращенко Освітні інновації, їх характеристики та етапи реалізації в початковій школі. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Вип. 2, 2022. С.69-75. URL: <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/262920>

43. Опис ключових змін в оновлених програмах початкової школи» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pochatkova/opys-klyuchovyh-zmin.pdf>

44. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навчально-методичний посібник / за ред. Г. С. Тарасенко. Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. С. 244-245.

45. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с. С.5.

46. Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» Цикл I, адаптаційно-ігровий (1–2 класи) Цикл II, основний (3–4 класи)». URL: <https://drive.google.com/file/d/1c0UKiIdI1EjKQD247bZ8eZSEqdDszXG1/view>

47. Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» Цикл I, адаптаційно-ігровий (1–2 класи) Цикл II, основний (3–4 класи)». URL: <https://drive.google.com/file/d/1c0UKiIdI1EjKQD247bZ8eZSEqdDszXG1>

48. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології: інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ: Вид. дім «Слово», 2004. С. 34.

49. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти. України від 21 лютого 2018 р. № 87. С. 2. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.

50. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179).].

51. Прокопенко І. Ф., Євдокимов В. І. Педагогічні технології: навч. посібник. Харків : Колегіум, 2005. С. 24-25.
52. Савенков А.І. Психологічні основи дослідницького підходу до навчання: навч. посіб. Самара: Видавництво «Навчальна література», 2006. 479 с.
53. Савченко О. Я. Ключові компетентності – інноваційний результат шкільної освіти. Рідна школа. 2011. № 8-9. С. 4-8.
54. Савченко О.Я. Навчальне середовище як чинник стимулювання дослідницької діяльності молодших школярів. Наукові записки Малої академії наук України. 2012. № 1. С. 41-49, 46-47.
55. Сиротенко Г.О. Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник: / Упорядник Г.О. Сиротенко, Полтава, ПОШПО, 2005. 160 с.
56. Скворцова С.О., Онопрієнко О.В. Урок-дослідження з математики у початковій школі. Початкова школа. 2015. № 12. С. 13-17.
57. Створення моделі адаптивного інформаційно-освітнього середовища початкової школи» на 2022-2027 роки (наказ МОН України від 16 березня 2022 року №245) URL: <https://imzo.gov.ua/osvitni-proekti/innovatsiynyy-osvitniy-proiekt-za-temoiu-stvorennia-modeli-adaptyvnoho-informatsiyno-osvitn-oho-seredovyscha-pochatkovoi-shkoly-na-2022-2027-roky-nakaz-mon-ukrainy-vid-16-bereznia-2022-roku-245/>
58. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
59. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р.Б. Шияна. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
60. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти URL: <https://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty>.

61. Типовий навчальний план (міжпредметна модель, що реалізується через технологію ціннісного насичення кожного уроку). URL: <https://drive.google.com/file/d/1c0UKiIdI1EjKQD247bZ8eZSEqdDszXG1/view>

62. Тлумачний словник сучасної української мови / уклад. І. М. Забіяка. Київ: Арій, 2007. С. 445.

63. Україна на шляху реформ: освітня реформа в контексті ідеї Нової української школи : прес-дайджест. III кв. 2018 р. / КЗ «ЗОУНБ» ЗОР, Від. наук. інформації та бібліографії ; Запоріжжя : [ЗОУНБ], 2018. 32 с.

64. Філімонова Т. Формування природознавчої компетентності в майбутніх учителів початкової школи засобами інноваційних технологій в реалізації концепції нової української школи. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 48, том 2, 2022. С. 243-247

65. Фомін О.М. Наукові засади формування дослідницької компетентності обдарованих учнів в рамках діяльності Малої академії наук. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2013. № 2. С. 49-52.

66. Химинець В.В., Сивохоп Я.М., Петрус В.В. Психолого-педагогічні аспекти інноваційних технологій. Ужгород, 2006. 148 с

67. Янкович О. І., Кузьма І. І. Освітні технології у початковій школі: навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. 266 с.

68. MON–EDERA–OSVITORIA : ST101 Онлайн-курс для вчителів початкової школи. Модуль 4. URL : <https://courses.ed-era.com>.